

EIZ U MEDIJIMA

TRAVANJ 2015.

Sadržaj

Odjeci institutskih aktivnosti u medijima 7

Pojavljivanje znanstvenika Instituta u medijima 13

ODJECI INSTITUTSKIH AKTIVNOSTI U MEDIJIMA

Rastrošno 27 ustanova, CEI će plaće morati srezati više od pola

Autor: Marija Brnić

Prosječan godišnji rashod po zaposlenom CEI će morati smanjiti s 304,5 tisuća kuna na manje od 139 tisuća

Jedan od ozbiljnijih poslova kojima bi se trebao pozabaviti tim Zorana Milanovića u idućem razdoblju bit će rezanje plaća u državnim agencijama.

Posebno Vladino povjerenstvo koje je proteklih mjeseci snimalo stanje u 181 agenciji, zavodu, institutu i drugim javnim ustanovama zaključilo je kako plaće u dijelu javnog sektora nisu usklađene s ostatkom sustava kojemu se plaće isplaćuju iz proračuna. Odstupanja se pravdaju činjenicom da neke od njih ostvaruju vlastite prihode i da su im djelatnosti regulirane posebnim propisima. Ukupno, za redovne plaće 25.985 zaposlenih u analiziranim ustanovama lani je izdvojeno 3,2 milijarde kuna, za 400-tinjak milijuna manje nego u 2013.

Josip Borak, Centar za praćenje poslovanja energetskog sektora i investicija (CEI) (Foto: Marko Juriinec/PIXSELL)

No, moguće su dodatne uštede ujednačavanjem plaća i sustava nagrađivanja. Sada se taj sustav potpuno razlikuje među institucijama. Većina ustanova čije prosječne plaće budu oči nisu u sustavu centralnog obračuna plaća (COP). Povjerenstvo na čijem je čelu ravnateljica Ekonomskog instituta Dubravka Jurlina Alibegović izračunalo je da bi se već uključivanjem u COP dijela od 60-ak ustanova koje su sada izvan njega postigle uštede na plaćama od gotovo 100 milijuna kuna.

U izračunu se polazi od pretpostavke da se ujednačavanje plaća u javnom sektoru može postići "ako se prosječni rashodi za zaposlene svedu na najviše 75% percentil rashoda za zaposlene iz državnog proračuna", a to podrazumijeva značajno rezanje plaća u nekim agencijama i ostalim ustanovama. Najteži posao čeka jednu od najmlađih institucija: Centar za praćenje poslovanja energetskog sektora i investicija (CEI), na čijem je čelu Josip Borak. Prosječan godišnji rashod po zaposlenom morat će više nego prepoloviti, s 304,5 tisuće kuna na manje od 139 tisuća kuna. Još 26 ustanova treba korigirati plaće.

Previsoke plaće

Rezat će morati i HERA, DAB, Hanfa...

U skupini ustanova s previsokim plaćama, koje na godišnjoj razini prosječno prelaze 200 tisuća kuna, su i Fond za naknadu oduzete imovine, Hrvatska energetska regulatorna agencija (HERA), Fond za financiranje zbrinjavanja radioaktivnog otpada iz NE Krško, Agencija za obnovu osječke tvrđe, Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti, Agencija za prostore ugrožene eksplozivnom atmosferom te DAB i Hanfa.

DVIJE PROCJENE

BDP raste ili možda pada? Ni Lalovac to više ne zna...

Autor: Frenki Laušić

Boris Lalovac

Rasprava o tome jesmo li u prvom kvartalu ove godine u odnosu na četvrti 2014. blago pali ili lagano rasi najbolje se ogleda u dvama različitim zaključcima Hrvatske narodne banke i Ekonomskog instituta, jer HNB tvrdi kako smo ostvarili blagi pad, a EI da je zabilježen mali rast.

Tako je HNB ustvrdio kako bi poboljšanje uvjeta financiranja i zadržavanje cijene nafte na niskim razinama trebali u nastavku godine povoljno djelovati na gospodarsku aktivnost, iako HNB-ova modelska brza procjena BDP-a temeljena na parcijalnim dostupnim podacima pokazuje mogućnost vrlo blagog tekućeg pada u prvom tromjesečju. S druge strane, na Ekonomskom institutu navode kako se povećanje vrijednosti kompozitnog CEIZ indeksa, zabilježeno u prva dva mjeseca 2014. nastavilo i u ožujku.

Boris Lalovac, ministar financija, u četvrtak je, komentirajući trendove u gospodarstvu u prvom kvartalu, izdvojio podatak o rastu izvoza u prva dva mjeseca, kao i nastavak rasta osobne potrošnje, zbog čega smatra kako treba još neko vrijeme pričekati za detaljniji uvid u gospodarstvo.

“To su prvi pokazatelji HNB-a, vidjet ćemo. Evo, izvoz je u prva dva mjeseca pozitivan, vidjet ćemo kad iziđu detaljniji podaci, pa ćemo biti pametniji. Ono što me veseli jest da se osobna potrošnja, a znate da smo išli s poreznim promjenama i da je ona veliki generator rasta, počinje pomalo stabilizirati.

Bilo što pozitivno u osobnoj potrošnji znači nekakav mali oporavak, a industrija i izvoz znamo da su volatilni, ali ćemo pričekati još koji dan i vidjeti konkretno”, kazao je Lalovac nakon sjednice Vlade.

Inače, DZS je u četvrtak objavio kako je hrvatski robni izvoz u prva dva mjeseca ove godine bio 4,1 posto veći nego u istom razdoblju prošle godine, dosegnuvši 12,12 milijardi kuna, dok je istodobno uvoz smanjen 2,7 posto, na 18,8 milijardi kuna.

O POPISU AGENCIJA

Milanović: Konačno i to imamo. Kad već prije to nije napravljeno

Autori: Ivica Kristović, Marko Špoljar

– Smanjit ćemo parafiskalne namete za 330 milijuna kuna, kako bismo rasteretili poduzetnike – rekao je Branko Grčić

Foto: Patrik Macek/PIXSELL

Vlada je na današnjoj sjednici prihvatila "Prijedlog smjernica za uređenje sustava agencija, zavoda, fondova, centara i drugih pravnih osoba s javnim ovlastima" s ciljem da se utvrde, između ostalog, kriteriji za smanjenje broja agencija, pravni okvir za jedinstveno uređenje sustava agencija, zavoda, fondova. Prema analizi poslovanja tih institucija, koju je izradilo povjerenstvo koje su vodili stručnjaci iz Ekonomskog instituta Zagreba i predstavnici ministarstava, ušteda racionalizacijom poslovanja godišnje bi mogla iznositi 493 milijuna kuna.

Ministar Arsen Bauk je na sjednici predstavio prijedlog smjernica za uređenje sustava agencija, zavoda, fondova, centara i drugih pravnih osoba s javnim ovlastima. – Konačno i to imamo. Kad već prije to nije napravljeno – rekao je Zoran Milanović kada je Bauk kazao da na kraju dokumenta postoji popis i detaljni podaci o svim agencijama i zavodima.

Na početku sjednice dnevni red nadopunjen je točkama o nacionalnom programu reformi i mjerama za suzbijanje prekomjernog deficita.

Doniramo medicinsku opremu Afganistanu

Nacrt prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o putnim ispravama hrvatskih državljana predstavio je ministar Ranko Ostojić. – Pokazala se potreba da se dozvoli primjena dviju putnih isprava iste vrste te ćemo to omogućiti – kazao je Ostojić, a pojednostavljen je i postupak kod gubitka putovnice.

Ministar Arsen Bauk kazao je da u Registru birača ima još mnogo birača kojima je upisano nacionalnost Musliman, a ne Bošnjak pa to trebaju izmijeniti, ako žele sudjelovati u izborima za predstavnike nacionalnih manjina. Vlada je odlučila da Hrvatska daruje medicinsku opremu Afganistanu.

"Uvjereni smo da ćemo izbjeći nove mjere Europske komisije"

Prijedlog nacionalnog programa reformi i Prijedlog odluke o smanjenju parafiskalnih nameta u 2015. godini i ciljevima smanjenja u 2016. godini i osnivanju Povjerenstva za praćenje provedba smanjenja parafiskalnih nameta predstavio je potpredsjednik Vlade Branko Grčić. – On definira okvir za izvršenje smjera i aktivnosti vezanih za tri glavna cilja strukturnih reformi – kazao je Grčić. – Cilj dokumenta je ponuditi reforme do kraja 2015., ali i za srednji rok – rekao je Grčić te dodao da se program oslanja na preporuke Europske komisije od prošle godine. Objasnio je kojih se 10 ciljeva želi postići tim programom.

– Ovih dana treba očekivati reakciju EK na ovaj dokument. Uvjereni smo da smo se približili onom okviru koji omogućava da se izbjegn timer nove mjere EK koje su spominjane ovih dana u javnosti – rekao je Grčić. – Ukupan plan smanjenja parafiskalnih nameta je oko 330 milijuna kuna – kazao je Grčić te dodao da imaju konkretnu listu parafiskalnih nameta koje će ukinuti, a iznose 270 milijuna kuna.

Prijedloge mjera za smanjenje prekomjernog deficita predstavio je ministar Boris Lalovac. – Ukupne mjere su 842,3 milijuna kuna gdje se veći dio 435 milijuna kuna odnosi na proračunske korisnike – rekao je Lalovac te predstavio i smanjenje broja agencija i zavoda. – Devet agencija se ukida – rekao je Lalovac.

Grčić: Sve oko ugovaranja novog prostora je prepušteno DUUDI-ju

Potpredsjednik Vlade i ministar regionalnog razvoja Branko Grčić prije sjednice Vlade komentirao je jučerašnju objavu Državnog ureda za upravljanje državnom imovinom da će analizirati zakupe određenih poslovnih prostora, među kojima i onog Grčićeva ministarstva.

- Sve oko ugovaranja novog prostora je prepušteno DUUDI-ju znači ništa Ministarstvo regionalnog razvoja s tim nema, a to što je cijena veća to ćemo riješiti. Rješit ćemo kroz nove pregovore. Ono što je povoljna okolnost je da je to trogodišnji za razliku od svih ranijih ugovora koji su uglavnom bili petogodišnji i ovih dana ističe ugovor i bit će razgovora o tome kao i u svim drugim institucijama - kazao je ministar.

- Znači ova mjera je namjenjena za agencije, zavode i druge državne institucije ali nema nikakvog problema da to proširimo na ministarstva i sve ostale institucije koje nisu obuhvaćene ovom odlukom. Prema tome čvrsto stojimo na tome i to ćemo napraviti - kazao je Grčić o mjerama štednje koje uvode agencijama i zavodima.

POJAVLJIVANJE ZNANSTVENIKA INSTITUTA U MEDIJIMA

DUBRAVKA JURLINA ALIBEGOVIĆ

Zauzimam se za to da izvještaji svih 'povjerenstava za uštede' budu dostupni javnosti

Autor: Gordana Gelenčer

Drugi put u mandatu ove vlasti provodi se 'dubinska analiza' poslovanja, ovoga puta i raznih agencija, zavoda, instituta (na početku mandata slavio se, sjećamo se, 'Clean start'), s posebnim naglaskom na analizu sustava plaća, materijalnih rashoda, preklapanja djelokruga i poslova iz njihove nadležnosti s nadležnostima drugih tijela. No povjerenstva zadužena za analizu – koja vode ljudi iz zagrebačkog Ekonomskog instituta – nisu tu samo da analiziraju nego i da predlože konkretna rješenja, dakle i moguće statusne promjene: spajanje, ukidanje, prenošenje dijela poslova u nadležnosti ministarstava...

Analize su gotove, ali ne i završni izvještaj. Dubravka Jurlina Alibegović, ravnateljica Instituta i voditeljica Povjerenstva za analizu poslovanja agencija, zavoda, fondova i drugih pravnih osoba s javnim ovlastima, kaže kako rezultati ionako nisu javni (iako bi voljela da, nakon što ih pročita i obradi ministar financija, budu dostupni javnosti), zato ne može iznositi ni konkretne brojke ili imena pravnih osoba. Ipak, i iz onoga što smije reći nije problem iščitati da bi analiza mogla biti dobar temelj za konačno restrukturiranje javne administracije. Hoće li to doista biti, ponajmanje ovisi o povjerenstvima.

Stara izreka kaže: Kad ne želiš (ili ne znaš) riješiti problem, osnuj povjerenstvo. Vlada ih je za potrebu analize proračunskih rashoda osnovala čak pet, na čelu jednoga ste i vi. Kakvi su rezultati analize? Je li ona na tragu te izreke ili...?

– Vladinom je odlukom predviđeno da svako povjerenstvo vodi predstavnik istraživačkog instituta, ostali su članovi predstavnici resornih ministarstava, dakle imenovani su stručnjaci, a ne dužnosnici, kako bi se što više jamčila stručnost u radu povjerenstava. Naravno da se Institut rado odazvao pozivu, no smatrali smo da su rokovi za provedbu analize vrlo kratki i da ne možemo potpuno jamčiti da se u njima može obaviti

kvalitetna dubinska analiza rashoda. Unatoč tome analiza je ozbiljno pripremljena, dobiveni su nalazi i predložene mjere na temelju kojih Vlada može donijeti odluke.

Dubinska analiza proračunskih rashoda trebala bi ukupno smanjiti javnu potrošnju za pet milijardi kuna, i to u srednjem roku. Još prije tri godine, kad su javne financije stajale mnogo bolje, tražilo se rezanje deset milijardi. Danas je to barem od petnaest do dvadeset milijardi, a spominjemo samo pet?!

– Kad je riječ o javnoj potrošnji, važno je poći od strateških ciljeva, ali strateški cilj ne može biti baš sve. Pokušat ću to objasniti na konkretnom primjeru. Strateški cilj nije gradnja škole, bolnice ili ceste ili isplata mirovina. Strateški je cilj, primjerice, postići da svako dijete koje završi osnovnu školu odlično govori engleski jezik i služi se još jednim. Da bi se to postiglo, treba osigurati prosječnu veličinu razreda do 25 učenika, da se engleski uči i do deset sati na tjedan, da se zaposli određeni broj nastavnika engleskog jezika koji trebaju imati određenu plaću, trebaju se dodatno obrazovati, što dodatno stoji. Sve te troškove treba planirati na dulji rok kako se ne bi dogodilo da se u nekom rebalansu proračuna ta sredstva izgube jer se pojavila neka druga hitna potreba. Kad se proračunskom planiranju pristupi tako, lako će se doći do mjesta na kojima se može uštedjeti.

Čemu uopće sve to kada je Vlada već na početku provela 'Clean start', dobila je uvid u sve pa nikomu ništa... Kakva su jamstva da će se provesti sve to što predlažu vaše i ostala povjerenstva?

– Svjesni smo da se veliki pomaci nigdje ne mogu dogoditi preko noći, a ponajmanje u upravljanju i financiranju javnog sektora. Kod nas, nažalost, još nije prihvaćena praksa integralnoga dugoročnog planiranja u javnom sektoru, nema povezanosti strateškog i proračunskog planiranja. Strategije idu jednim smjerom, reformski prijedlozi drugim, a sve zajedno ne prati proračunska priča. To se dogodilo i s 'Clean startom' iako taj projekt ne mogu komentirati iscrpno jer njegovi detalji nisu javno dostupni. Nedostaje nam javno dostupnih informacija koje će jednostavno informirati najširu javnost o provedbi važnih mjera i postizanju ciljeva. Zato bih voljela da izvještaji svih pet povjerenstva budu javno dostupni i da se javnost obavijesti o mjerama koje će se provoditi i u kojem roku.

SVE STOJI

Paraliza gospodarstva: Novca koliko hoćeš, a nitko ga neće

Autor: Ljubica Gatarić

Financijski sektor pliva u novcu, ali ga ne spušta do privatnog sektora

Foto: Boris Scitar/VLM/PIXSELL

Prošli su mjesec na hrvatskom tržištu novca banke i druge financijske institucije nudile na posudbu pet milijardi kuna, ali uspjele su 'utopiti' samo 968 milijuna kuna po godišnjoj kamatnoj stopi neviđenoj na našim prostorima – samo 0,38 posto!

Ulagачi u strahu

Hrvatska nije ni Njemačka ni Švedska, ali da apsurd usprkos višegodišnjoj recesiji bude još veći – pliva u novcu i nitko ga ne želi ni posuđivati ni ulagati. Pristup Tržištu novca nije dostupan običnim smrtnicima – građanima ili tvrtkama – pa su ove praktički besplatne posudbe rezervirane samo za financijski sektor koji ga, međutim, ne želi. Na računima banaka do prošlog je tjedna bilo gotovo 10 milijardi kuna slobodne gotovine, no kad se isključi utjecaj tečajnih promjena, vrijednost kreditnih plasmana konstantno im pada. Od visoke ponude novca profitira samo državni proračun jer su se kamatne stope na kratkoročna zaduženja države (trezorske zapise) spustile na 0,28% na zaduženja do tri mjeseca, 0,49 do šest mjeseci i 1,46 posto na zaduženja do godine dana. Usporedbe radi, na iste takve trezorske zapise 2008. godine plaćala se kamata između 5 i 6 posto. Premda novca ima kao pljeve po cijenama koje se mogu samo sanjati, zbog visokog javnog duga i deficita ni država nije u poziciji da ga uzme i povuče potrošnju jer je prostor za zaduženje potrošen kada su kamatne stope bile neusporedivo veće.

– Visoka je likvidnost zagušila tržište. Averzija prema riziku jako dugo traje, a ulagači se zbog velikih gubitaka na dionicama i u fondovima nisu oslobodili straha i drže novac na računima – komentira predsjednica uprave Tržišta novca Radmila Nižetić, koja procjenjuje da bi inicijalne ponude dionica mogle donijeti određenu živost na tržištu, no ne i ravnotežu koja mora doći iz realnog sektora.

– Ponuda dionica tvrtke kao što je HEP izazvala bi određenu euforiju kod ulagača i podigla potražnju, ali nama su potrebne investicije koje će povući sve drugo za sobom – komentira Nižetić. Analitičar Ekonomskog instituta Željko Lovrinčević kaže da visoka likvidnost i niske kamate nisu hrvatska specifičnost jer je taj proces prisutan u cijeloj Europi, a opisuje ga kao 'ekonomski povijesni eksperiment'. Monetarne su vlasti osigurale puno novca, pa i hrvatska središnja banka smanjenjem pričuve, ali novac se sporo probija do privatnog sektora.

– Nitko ne zna kakve će biti dugoročne posljedice takve politike jer sve ovisi o strukturi gospodarstva, institucijama i ponašanju subjekata. Europski je financijski sustav bankocentričan i kapital se teško prelijeva na gospodarstvo, za razliku od Amerike, gdje je tržište fleksibilnije – komentira Lovrinčević.

Limit za kredite državi

Hrvatska ima i svoje specifičnosti koje koče investicije: visoku nezaposlenost, loše organizirana javna poduzeća i banke koje žive od kreditiranja države. Jeftin novac u Europi zasad se prelijeva samo na rast javnog duga, no Lovrinčević je uvjeren da će se Njemačka do 2018. izboriti za uvođenje limita bankama kod kreditiranje država. Kod nas banke bez problema kupuju državne papire uz 0,5% kamate, ali i dalje na potrošačke kredite građana zaračunavaju 9%, autokredite 7, a stambene 5 do 6% i čude se što ih nitko ne uzima!

"Marx 21. stoljeća" Thomas Piketty podijelio hrvatske ekonomiste

Autor: M. Repecki

Foto: Hina

Ideje francuskog ekonomista Thomasa Pikettyja, autora bestselera "Kapital u 21. stoljeću" izazivaju podijeljene reakcije u javnosti ali i među stručnjacima.

Piketty se zalaže za uvođenje progresivnog oporezivanja i oporezivanja nasljedstva kojim bi se smanjio jaz između bogatih i siromašnih. Također, zalaže se i za jačanje participacije radnika u upravljanju poduzećima.

Piketty oštro kritizira Europsku uniju zbog odnosa prema Grčkoj, jer smatra da je inzistiranje na otplati cjelokupnog duga štetno. Osim toga, smatra da bi se EU institucije trebale demokratizirati i dozvoliti veću fleksibilnost članica eurozone što se tiče deficita i javnog duga.

Velimir Šonje: Piketty je jači u brojkama nego u idejama

Makroekonomist Velimir Šonje smatra da je Piketty "puno jači u brojkama nego u idejama."

"Radnici svakodobno kroz ESOP programe (radničko dioničarstvo op.a.) mogu postati suvlasnici poduzeća i nitko razuman se ne bi protivio tome ako se programi zasnivaju na jasnoj ekonomskoj računici i tržišnoj logici. Međutim, ako je riječ o povratku samoupravnog sustava, onda se treba podsjetiti kako je taj sustav skončao u ekonomskom kaosu s raspadom socijalizma. Tu mi Piketty nije bio do kraja jasan", kaže Šonje.

Što se tiče progresivnog oporezivanja, Velimir Šonje upozorava da ono već postoji, te da bi daljnje povećanje moglo dovesti do smanjenja radnih mjesta. Porez na nasljedstvo ne isključuje, ali smatra da bi ga eventualno trebalo uvesti samo najbogatijima.

"Progresivno oporezivanje dohotka postoji i dosta je oštro. Najgornje stope se kreću oko 40% (kao kod nas) do 60-ak posto u Švedskoj i Danskoj. Daljnje povećanje moglo bi dovesti do smanjenja radnih mjesta. Taj

rizik je objektivn. Jedini progresivni porezni oblik koji ne postoji, a kojem bi se moglo razgovarati, jest porez na nasljedstvo. No, bilo bi nužno da postoji značajan dio oslobođenja po nultoj stopi tako da se taj porez odnosi samo na vrlo bogata nasljedstva", smatra Šonje.

Grčka je ranije trebala ranije "bankrotirati", sada bi im bilo lakše

Što se tiče grčke krize Šonje smatra da su oni odmah po izbijanju krize trebali proglasiti bankrot, te mu nije jasno kako bi Grčka mogla smanjiti deficit i javni dug ako im se dozvoli veća fleksibilnost u javnim financijama.

"Deficit i javni dug su ono što je upropastilo Grčku, pa mi nije jasno što profesor govori: kako se problem prevelikog javnog duga u Grčkoj može riješiti tako da se omogući još veći deficit i javni dug? Međutim, u jednome se dijelu slažem s Pikettyem (ako sam ga dobro razumio): državama treba dopustiti da vode fiskalnu politiku po volji, pa ako su prezadužene da "bankrotiraju", i snose svu odgovornost za vlastitu fiskalnu neodgovornost. Primijenjeno na Grčku, Grčka je trebala proglasiti da nije u stanju vraćati najveći dio dugova još kad je sve počelo tamo 2010.-2012. To bi kratkoročno za njih bilo puno bolnije od ove varijante pregovaranja i reprogramiranja, no možda bi sada već bili čvršće na stazi oporavka. Tu mi se čini da se možda Pikettyjevi i moji stavovi ne razlikuju toliko, no ponavljam, u mnogim idejama mi nije posve jasan", kaže Šonje.

Ivica Rubil: Porezi jesi progresivni ali ne zahvaćaju vrh najbogatijih

Ivica Rubil, sa Ekonomskog instituta u Zagrebu također smatra da je progresivno oporezivanje prisutno u gotovo svim zemljama, no ostavlja otvorenu mogućnost da progresija nije dovoljno jaka, te da postoji velika mogućnost izbjegavanja poreza.

"Danas sve zemlje, izuzev onih koje primjenjuju takozvani 'flat tax' (porezna stopa ne ovisi o veličini porezne osnovice), imaju više ili manje progresivan porez na dohodak (veća porezna osnovica oporezuje se po većoj stopi). Stoga bi se Pikettyju moglo vrlo lako prigovoriti da je progresivno oporezivanje već široko rasprostranjeno. Međutim, pitanje je je li progresija dovoljno jaka, odnosno je li porezna stopa za one s relativno visokim dohotkom dovoljno veća od stope za one s relativno niskim dohotkom. To se posebno odnosi na deset ili jedan posto najbogatijih na koje se Piketty usredotočuje, čije dohotke u velikoj mjeri čine povrti na kapital i koji na razne, potpuno legalne načine mogu izbjeći plaćanje poreza po stopama primjerenima visini njihova dohotka. Rezultat toga je da je, efektivno, porez progresivan za donjih 90 ili 99 posto distribucije dohotka, dok je sam vrh distribucije izuzet. Poznat je primjer Warrena Buffeta, koji je priznao da efektivno plaća porez po nižoj stopi nego njegova tajnica", kaže Rubil.

Rubil upozorava i na konkretan primjer Hrvatske, gdje ne postoji dovoljno javno dostupnih podataka o tome tko koliko plaća poreza, kako bi se moglo kvalitetno raspravljati o tom problemu.

"Što se tiče Hrvatske, u nedostatku dostupnih informacija o najvišim dohocima ostaje nam samo osloniti se na intuiciju i zaključiti da nema razloga ne vjerovati da i kod nas ima nezanemariv broj 'Buffeta'. U nedostatku podataka, intuicija da postoje jednako je uvjerljiva kao i da ne postoje. Da se ne bismo morali oslanjati na intuiciju, bilo bi korisno kada bi Porezna uprava Ministarstva financija učinila podatke o dohocima i iznosima plaćenog poreza dostupnima za istraživačke svrhe. Istraživanja poput onih na kojima se temelji Pikettyjeva knjiga doprinijela bi javnoj raspravi u Hrvatskoj. To bi bio doprinos razvoju naše demokracije, za čije je funkcioniranje potrebno više informirane javne rasprave. Učiniti te podatke dostupnima također je pretpostavka za odmak od fetišiziranja rashodovne strane proračuna, jer nam je pored dubinske analize rashoda potrebna i dubinska analiza prihoda, koja bi pokazala kakva je raspodjela efektivnog poreznog tereta", upozorava Rubil.

"Samoupravljanje ne treba odbaciti"

Što se tiče veće participacije radnika u poduzećima, Rubil podsjeća na u Hrvatskoj postoji duga tradicija samoupravljanja te da bi to trebalo iskoristiti.

"U svjetlu težnje za većom demokracijom na nacionalnoj razini, teško je ponuditi uvjerljive argumente kojima bismo osporavali poželjnost veće demokracija u upravljanju poduzećima. Isto tako, ne vidim korak u tom smjeru koji bi bio razumniji od omogućavanja veće participacije radnika u upravljanju poduzećima. Hrvatska ima dužu povijest samoupravljanja nego povijest današnjeg kapitalističkog korporacijskog upravljanja. To što samoupravljanje nije zaživjelo ne znači da ga kao ideju treba potpuno odbaciti. K tome, nije baš da nam je gospodarstvo procvjetalo nakon odbacivanja samoupravljanja", kaže Rubil.

On smatra i da Hrvatska ima "know-how" koji bi omogućio kombiniranje socijalističkog i kapitalističkog modela upravljanja.

"Budući da u nas postoji znanje o teoriji i praksi samoupravljanja – mnogi naši ekonomisti su obrazovani u tom duhu – čini se razumnim pokušati domisliti se nekoj kombinaciji najboljih elemenata samoupravljanja i najboljih elemenata modernog korporacijskog upravljanja.

ŽELJKO LOVRINČEVIĆ:

Vlada će dići neki od poreza koji se lako ubire

Autor: Marina Šunjerga

Dug do grla - dosegli smo razinu od 300 milijardi kuna javnog duga

Foto: Robert Anić/PIXSELL

Rješenje koje će iznjedrili Vlada pred Europskom komisijom povećanje je stope nekog od poreza koji se lako ubiru, mišljenja je makroekonomista Željka Lovrinčevića s Ekonomskog instituta Zagreb. Iako Vlada opetovano obećava da novih nameta neće biti, Lovrinčević ne vjeruje u plan rezanja rashoda u agencijama i javnim poduzećima.

– Jedno je ono što govore, a nešto drugo stoji u dokumentima – kaže analitičar. A u kolektivnim ugovorima velikih javnih tvrtki i statutima agencija stoje pobrojana materijalna prava zaposlenika te ostale povlastice koje su davno izgubili zaposlenici privatnog sektora. Kolektivni ugovori potpisani su nedavno, kaže Lovrinčević, a amenovali su ih ministri i njihovi zamjenici koji sada najavljuju brze rezove.

Javni dug je 90 posto BDP-a

Ipak, u kolektivnom ugovoru HEP-a potpisanom prošlog listopada stoji da se ne može mijenjati do 2016., a sličnim su odredbama zaštićeni i ugovori u ostalim tvrtkama pa se procjenjuje da će za uštede u javnim tvrtkama trebati barem godinu dana, kao uostalom i za izmjenu statuta agencija. Lovrinčević ne vjeruje ni da će prestati izdavanje javnih jamstava državnim tvrtkama jer bi to dovelo do skupljeg zaduživanja tih tvrtki, a banke bi morale bilježiti te plasmane u rezervacije. Unatoč tome analitičar ne očekuje da će Europska komisija uvesti sankcije.

I dok brzi rezovi na pozicijama javnog sektora padaju u vodu, javni dug nekontrolirano raste. Prema Lovrinčevićevu izračunu javni dug, uključujući dug HBOR-a, već je sada na 90 posto BDP-a, što je oko 300 milijardi kuna, a deficiti su na razini od 5,5 posto BDP-a. Do kraja godine u javni dug ulaze zaduženja HBOR-a, a tijekom 2016. u njega će se morati uključiti i komunalna i javna poduzeća. To će dodatno povećati dug na neodrživu razinu pa Lovrinčević strahuje da će Hrvatskoj kao alat za smanjenje duga ostati samo prodaja državne imovine i uvođenje novih poreza.

Vlada snižava zatezne kamate, hoće li ponoviti greške iz ZPK-a?

Autor: Jadranka Dozan

Nakon lanjske epizode sa zakonom o kamatama, iz EK se preventivno već raspituju o intervencijama u ZOO

Guverner HNB-a Boris Vujčić (Foto: Sanjin Strukić/PIXSELL)

Izjavom da se s obzirom na razine na kojima su danas euribor i libor u budućnosti može očekivati i rast rata kredita u eurima, i to bitno veći nego što mnogi ljudi očekuju, guverner HNB-a Boris Vujčić potaknuo je u medijima žustre rasprave kad bi se to moglo dogoditi.

Pa su zaredali komentari zašto se to ne očekuje barem idućih godinu ili dvije. Iako se mogao steći dojam sukobljavanja prognoza guvernera i analitičara, Vujčić je time zapravo problematizirao Zakon o potrošačkom kreditiranju. Točnije, odredbu tog zakona koja banke obvezuje na korištenje samo jednog referentnog parametra (varjabilnog dijela) promjenjive kamatne stope, a velika većina banaka na kraju se odlučila upravo za euribor (i libor). Nemojte poslije reći da nisam rekao, podsjetio je aludirajući na slučaj CHF-kredita.

Naravno, od kritike loših zakonskih rješenja nema mnogo koristi kad se ona donesu tj. ne spriječe. S tim u vezi uskoro bi se mogao pružiti novi test jer Vlada trenutno priprema nove zakonske zahvate kojima namjerava smanjiti razinu zakonskih zateznih kamata. Nakon što je lanjski pokušaj da se područje kamata objedinjeno uredi kroz Zakon o kamatama neslavno odbačen, Vlada se odlučila visinu zateznih kamata riješiti izmjenama Zakona o obveznim odnosima.

Na tim zakonskim izmjenama trenutno radi tim Ministarstva pravosuđa predvođen pomoćnicom ministra Renatom Duka. U bankarskim se redovima u strahu od izbornih računica Vlade pribojavaju i da bi smjer tih izmjena opet mogao biti dvojben (kao i nacrt ZOK-a) i s aspekta istodobnog ograničavanja, tj. dodatnog zaoštavanja ograničenja ugovornih kamatnih stopa. Nakon lanjske epizode sa ZOK-om, i iz Europske komisije se navodno već preventivno raspituju o intervencijama u ZOO.

Riječ ekonomista

Željko Lovrinčević, EIZG

Vezivanje kamata za euribor bio je prirodni odabir jer sustav euriziran. Ljudi naprosto ne vjeruju u kunu, ne štede u njoj, zato se nije razvilo tržište niti kreirao referentni kamatnjak jer se domaća valuta nije nametnula. No, problematično je bilo temeljiti cijeli 'benchmark' na povijesnom eksperimentu koji se sada događa u Europi kad su kamatne stope povijesno niske, gotovo na nuli. Nitko ne zna kako će se to završiti; može se dogoditi inflacija, ali i da kroz tri godine prosječne kamate na kredite budu 2,5 posto više kad se referentne vrate na dugoročne prosjeke. HNB i danas drži politiku 'low profile', kao ranije sa frankom, i u ulozi tehničkog promatrača pušta Vladi da donosi rješenja koja su često neustavna. Takva politika nužno se za par godina vraća kao bumerang i potom stvara pritisak na monetarnu politiku, poput mogućeg udara na devizne rezerve u slučaju franka. Vjerujem da će i euribor doći na agendu za oko tri godine.

Luka Brkić, FPZG

Ono što je guverner rekao činjenično stoji. Ti krediti su kontaminirani, ali legalni bankarski. Ne postoji nikakav siguran način predviđanja kada bi kamatne stope mogle porasti, no ako su euribor i libor povijesno niski, za očekivati je rast. To se neće dogoditi u kratkom roku, ali hoće u srednjem. Nema lakog rješenja tog problema, ali bi bilo dobro da guverner otvara prostor za raspravu o monetarnoj politici umjesto da odgovara na prozivke zbog franka.

7. KONFERENCIJA O KONTROLINGU

Kontroling kao ključ boljeg poslovanja u Hrvatskoj

Autor: Vecernji.hr

Konferencija o kontrolingu okupljenima je skrenula pozornost kako se suvremenim metodama kontrolinga može oporaviti domaće gospodarstvo te naglasila nužnost uvođenja kontrolinga u hrvatsku poslovnu praksu

U zagrebačkom hotelu Sheraton uspješno je okončana sedma konferencija o kontrolingu u organizaciji domaće tvrtke za poslovni konzalting Altius savjetovanje.

Pripadnici kontrolerske zajednice, uključujući vlasnike, članove uprava i visoki menadžment, imali su priliku čuti panel raspravu u kojoj su prvi puta u Hrvatskoj vodeći hrvatski stručnjaci pokušali odgovoriti kako se suvremenim metodama kontrolinga može oporaviti domaće gospodarstvo.

Andreja Švigir, direktorica tvrtke Altius savjetovanje izjavila je: „Kao organizatorica sam zadovoljna odazivom i porukama konferencije, no kao kontrolerica nisam zadovoljna brzinom implementacije kontrolinga kao skupa mjera koji mogu ubrzati gospodarski oporavak Hrvatske. No vjerujem da će se to promijeniti te da će kontroling uistinu biti drukčiji put prema uspjehu.“, zaključila je Švigir.

Švigir je u adresiranju problematike implementacije kontrolinga navela alarmantne podatke nedavne američke studije (U.S. Bank, Jessie Hagen; 2013.) u kojoj se navodi da je vodeći razlog za propast poslovanja 96% tvrtki – loš menadžment. Lošem menadžmentu nije pomogla ekonomska kriza koja već godinama negativno utječe na poslovanje tvrtki diljem svijeta. Međutim, upravo u kriznim vremenima važno je činiti što manje menadžerskih pogrešaka. U Hrvatskoj se kontroling, odnosno procjene rizika poduzetničkim i menadžerskih odluka primjenjuje u rijetkim tvrtkama, a o čemu se moglo čuti na konferenciji.

Konferencija je započela okruglim stolom. Sudionici panel rasprave dr. sc. Željko Lovrinčević (Ekonomski Institut Zagreb), prof. dr. sc. Neda Vitezić, (Ekonomski fakultet Rijeka), Nada Zver, direktorica jednog od vodećih hrvatskog izvoznika, Ivančice d.d., Nenad Budimir, CFO i član Uprave Billa d.o.o., Marina Hudek Lautar, voditeljica kontrolinga Atlantic Grupe d.d. te Iva Kraljević Licardo, suvlasnica tvrtke Diwagner

razgovarali su o iskustvima s kontrolingom iz vlastitog aspekta, a panel je moderirala Andreja Švigir, direktorica Altius savjetovanja.

Panel je otvoren izlaganjem prof. dr. sc. Nede Vitezić s Ekonomskog fakulteta u Rijeci, koja je istaknula da u Hrvatskoj kontroleri imaju široku ulogu koja uključuje i strateško i operativno djelovanje kao oblik potpore upravi u donošenju odluka, dok kada je riječ o tvrtkama koje su u stranom vlasništvu kontroling je uglavnom sveden na operativnu razinu, odnosno na poslovno izvještavanje, dok se strateški kontroling primjenjuje u matičnim zemljama. „Za uspješan kontroling potrebna je promjena kulture upravljanja tj. više odgovornosti i etičnosti u vođenju poduzeća“, zaključila je prof. dr. Vitezić.

Dr. sc. Željko Lovrinčević s Ekonomskog instituta istaknuo je nužnost promjene poimanje tržišta i odnos prema poduzetništvu, koji svjetlosnim godinama zaostaje za ostalim tranzicijskim zemljama srednje Europe kao što su Češka, Slovačka ili Poljska. „U Hrvatskoj je na snazi model formalnog usvajanja normi koje su samo mrtvo slovo na papiru i krajnje je vrijeme da se počnu primjenjivati u praksi. Javni sustav mora postati konkurentan restrukturiranjem što se može postići slaganjem potpunih stupova restrukturiranja od kojih je kontroling jedan od najvažnijih“ dodao je Lovrinčević.

Nada Zver, direktorica jednog od vodećih hrvatskog izvoznika, Ivančice d.d. izjavila je kako je pomoć države izvoznicima zanemariva, pa je Ivančica d.d. iz tog razloga prepuštena sebi te razvoj tvrtke ovisi o vlastitim naporima u razvijanju poslovnih procesa. „Kontroling odjel u tvrtki Ivančica postoji četiri godine te služi kao desna ruka upravi u procesima operativnog i strateškog upravljanja. Osim toga, dodatna prednost tvrtke leži financijskoj stabilnosti koja je postignuta dugogodišnjim pozitivnim poslovanjem te politikom raspodjele sredstava usmjerene na jačanje financijske stabilnosti tvrtke, zaključila je Zver.

Nakon panel rasprave posjetiteljima je održan niz zanimljivih predavanja iz kontrolerske prakse, što je bila jedinstvena prilika za upoznavanje sa svakodnevnim izazovima kontrolera te su se mogli iz prve ruke upoznati s konkretnim učincima kontrolinga po pitanju postizanja što učinkovitijeg poslovanja. Vrijedno je istaknuti da konferencija osim edukativnosti ima i humanitarni karakter, pa je tako dio prihoda od kotizacije za sudjelovanje doniran Zakladi biskup Josip Lang, koja pomaže bolesnim, starim i siromašnim ljudima.

VLADA POVEĆALA TROŠARINE NA GORIVO I CIGARETE DA ZADOVOLJI EU

Ne oporezuju imovinu bogatih, nego benzin, koji nosi nova poskupljenja

Autor: Igor Bošnjak

Time su poništeni eventualni učinci smanjivanja poreza na dohodak, kaže Novotny

Foto: Dusko Jaramaz/PIXSELL

Vlada je povećala trošarine na duhanske proizvode i gorivo.

Ministar financija Boris Lalovac na jučerašnjoj je sjednici objasnio kako se trošarine dižu sukladno sa zahtjevima Europske komisije o dodatnom smanjenju deficita. Minimalna trošarina na cigarete je 648 kuna na tisuću komada, rekao je Lalovac i naglasio da smo i dalje ispod razine EU-a.

Negativan smjer

- Budući da je u Europi definirana minimalna trošarina od oko 90 eura na tisuću komada, i s ovim smo povećanjem još uvijek ispod tog minimalnog zahtjeva Europske komisije. Negdje smo na 84 eura. I u sljedećim godinama morat ćemo dizati trošarine, sukladno s direktivama, na duhan. To po paketiću cigareta iznosi od 60 do 99 lipa - rekao je Lalovac. Kada je riječ o gorivu, ministar je objasnio da se trošarine povećavaju za 20 lipa, što će na godišnjoj razini proračunu donijeti 450 milijuna kuna, a do kraja godine 280 milijuna.

- Opet povećavamo porezno opterećenje. Makroekonomski gledano, to je negativno. Jer su eventualni učinci prethodnog smanjivanja poreza na dohodak time poništeni, jer se potrošačima uzelo na drugoj strani, kod proizvoda koji imaju potražnju neelastičnu na promjenu cijena. Znači, koliko god povisimo cijenu, potrošnja se ne smanjuje. No problem je što se onda poništavaju eventualni učinci prijašnjih mjera koje su malo oslobađale dohotke pučanstva. I drugo, što se poništavaju učinci niske cijene goriva, posebno za industriju. Dakle, to je negativan smjer, a na strani rashoda nije se diralo ni u jednu stavku. To je problem - komentirao je ove Vladine odluke ekonomski stručnjak Damir Novotny.

Prema njegovim riječima, Europska komisija će to prihvatiti zbog toga što je svjesna da se u predizbornoj godini ništa radikalnije neće događati. No upozorava i kako ono što se propusti učiniti ove godine u proceduri smanjivanja proračunskog manjka, u kojoj smo od 2014. godine, moramo nadoknaditi do 2017., do kada moramo doći do manjka od 3 posto BDP-a. A sada smo na 5,5 posto.

“Mjere prilagodbe”

Ministar pomorstva, prometa i infrastrukture Siniša Hajdaš Dončić rekao je da prihod od povećanja trošarina neće ići u autoceste, ceste i željeznice, nego izravno u proračun. “Ne radi se o punjenju rupe u proračunu, nego o mjerama prilagodbe”, ustvrdio je Hajdaš Dončić. Ministar poduzetništva i obrta Gordan Maras kazao je pak da zbog povećanja trošarina ne bi trebalo biti posebnog poskupljenja goriva ni za građane ni za industriju, jer su cijene goriva u posljednje vrijeme padale.

Kako nam je rekao ekonomski analitičar Željko Lovrinčević, ukupni hrvatski deficit bit će oko 20 milijardi kuna, što je nešto manje od 6 posto BDP-a, pa su iznosi koje će država dobiti od trošarina tu vrlo malen dio i ne mijenjaju bitno sliku. “Nama to izgleda značajno u smislu povećanja troškova. Puno će više novca doći od povlačenja dobiti državnih poduzeća, primarno HEP-a. Većina prilagodbe će se, nažalost, napraviti na prihodnoj strani. Kod smanjenja rashoda prilagodba će se vjerojatno očitovati u smanjenju investicija. Deficit je ogroman, a ono o čemu ministri govore, to je samo središnji proračun. To što Hrvatska radi za potrebe domaće politike, manje-više, zavaravanje je javnosti. A ono što radi cijela Europa, što je međunarodno usporedivo, ovo je o čemu govorim. Plus činjenica da se deficit ne smanjuje nego raste. Hrvatska je u situaciji da je još živa samo zato što je kapital toliko jeftin zbog politike Europske središnje banke. Građani će ovo osjetiti kroz rast cijena benzina i cigareta, a ono što je tu važno jest da se time HAC dovodi u vrlo neugodnu poziciju jer nema više prostora za vraćanje naknade trošarina za HAC. Ovim se potezom taj prostor zatvara”, ističe Lovrinčević.

Davor Huić, čelnik Lipe, udruge poreznih obveznika, istaknuo je kako se država, umjesto da neodrživ deficit proračuna smanjuje tako da reže preveliku i neracionalnu javnu potrošnju, odlučila na lakši korak - dodatno opteretiti ionako porezno preopterećene građane i ekonomiju. Dodaje kako predstavnici Vlade vrijeđaju hrvatske građane netočnim tvrdnjama da trošarine nisu porezi.

- Vlada bi trebala biti vlada svih građana, a ne samo građana zaposlenih u javnom sektoru, koji od povećanja porezne presije mogu očekivati opipljivu korist za sebe. Porezni obveznici iz realnog sektora ovu krizu, koja traje već sedmu godinu, nose isključivo na svojim leđima - ističe Huić.

HUP: LAKOĆA ODUSTAJANJA OD REFORMI

“Ponovno se povećavaju prihodi proračuna umjesto da se konačno naprave uštede. Upozoravam na lakoću kojom se iznova odustaje od nužnih reformi s ciljem smanjenja deficita, a povećavaju prihodi proračuna, koji opet padaju na teret građana i gospodarstva. Rastom trošarina povisit će se cijene goriva, komercijalnog transporta i drugih krajnjih proizvoda za potrošače. Poslodavcima se opet povećavaju troškovi poslovanja umjesto da ih se potakne na stvaranje dodane vrijednosti, što jedino osigurava pozitivne gospodarske trendove. Benzinom gasimo vatru i nadamo se da ovi potezi nisu najava mjera koje su predstavljene u Bruxellesu”, komentar je Hrvatske udruge poslodavaca na odluku Vlade o rastu trošarina.

DAMIR NOVOTNY
ekonomski stručnjak

Potpuno pogrešno

- Dosad je Vlada uglavnom povećavala stope trošarina, svi porezi na potrošnju su povećavani, što je negativno utjecalo na potrošnju općenito, kao i na domaću potražnju. A nije oporezivala imovinu. Mi smo, čini mi se, jedina zemlja u EU koja nema uveden porez na imovinu. Uvijek smo to opravdavali nekim političkim ili tehničkim razlozima. A ti porezi u većini europskih zemlja čine od 10 do 20 posto poreznih prihoda. U SAD-u je to čak 30 posto, a u Velikoj su Britaniji porezi na nekretnine 3 posto BDP-a. Tako da imamo velik problem, jer opterećujemo potrošnju i time zapravo smanjujemo dohotke kućanstava, tj. sve ih oporezujemo. Umjesto da oporezujemo nekretnine iznad nekog iznosa ili da poreza na nekretnine oslobodimo prvu nekretninu, a sve druge oporezujemo. Znači, ne opterećujemo kućanstva koja su bogatija, nego ona koja su siromašnija. I to je potpuno pogrešno - zaključuje Novotny.

NEMA ŠANSE ZA UVOĐENJE EURA

- Ovo je "pinka". To je ništa. Mi imamo ogroman problem u velikim sustavima, gdje se generira deficit. Mi smo zemlja u kojoj deficit već četvrtu godinu raste, a ne da pada. Idemo vrtoglavo prema rastućem javnom dugu i neodrživosti javnih financija, to je naš problem. Prva zemlja koja će biti na udaru kada se završi politika jeftinog novca je Hrvatska. Dok mi razgovaramo, razina hrvatskog javnog duga po međunarodnoj metodologiji nešto je niža od 90 posto BDP-a. A u trenutku dolaska ove vlade na vlast bila je 60 posto. Znači, povećanje duga od 30 posto praktički ćemo "nabiti" u ove tri i pol do četiri godine, što je nezabilježeno u europskim razmjerima, ali i u hrvatskoj povijesti. Potrošili smo prostor zaduživanja za budućnost, to je naš problem, i više nemamo nikakve šanse uvesti euro. I to je 50 puta veći iznos i problem nego prihod od trošarina - zaključuje Lovrinčević.

PRIHOD

OD POVEĆANJA TROŠARINA IĆI ĆE IZRAVNO U PRORAČUN

60-99 lipa

mogla bi biti skuplja kutija cigareta

20 lipa

po litri povećat će se trošarina na gorivo

PROPAST HRVATSKE NEIZBJEŽNA

SVE IZGLEDNJI NAJCRNJI SCENARIJ! Lovrinčević: Vlada obmanjuje javnost, bankrot je vrlo izgledan!

Autor: Marcel Holjevac

Povodom današnje tiskovne konferencije potpredsjednika Vlade Branka Grčića i ministra financija Lalovca te nevjerojatnih izjava Zorana Milanovića o javnom dugu, kontaktirali smo uvaženog ekonomista Željka Lovrinčevića, koji je svojevremeno u razgovoru za naš portal najavio upravo ovakav razvoj situacije i razinu javnog duga

Foto: PIXSELL

U kolovozu prošle godine Lovrinčević je najavio porast javnog duga na 85 posto BDP-a do kraja 2014. Bio je prilično precizan – javni dug je, prema današnjim podatcima iz DSZ-a na kraju prošle godine bio upravo toliko. To je šokiralo samo Vladu i nikog drugog – većina neovisnih ekonomista, pa i oporbeni čelnik Karamarko, su već davno najavili da će budžetski deficit 2014. godine iznositi više od 18 milijardi kuna, dok je vlada govorila o 12 milijardi. No, Državni zavod za statistiku je, koristeći se metodologijom koju koristi EU, ESA 2010, izračunao da je u tri godine javni dug (dakle, dug države) porastao s 212 na 279 milijardi kuna.

“Mi nemamo javni dug u bilijunima dolara jer su porezi premali; mi imamo javni dug u bilijunima dolara jer vlada previše troši.” (Ronald Reagan)

Kod nas je u porastu – jedino kod nas od cijele EU! – čak i primarni deficit budžeta. Dakle, ne računajući uopće kamate, već samo razliku između tekućih rashoda i prihoda države. On je porastao u odnosu za 1,2 milijardi u odnosu na 2013. pa je tako u 2014. godini iznosio 7,36 milijardi kuna ili 2,2 posto BDP-a, dok je u 2013. iznosio 6,17 milijardi ili 1,9 posto BDP-a. Primarni deficit se ne može prikrpati bivšim vladama, već ta brojka označava isključivo doprinos tekuće politike javnom dugu. Zato je i uvedeno to mjerilo, kako bi se jasno razgraničio utjecaj naslijeđenog duga od novostvorenog. No, Milanović u tome ne vidi problem. Za njega “prekomjerni deficit i nije tema”. On smatra da vlada javni dug drži pod kontrolom, a kaže da je “on je veći nego što je bio prije 3,5 godine jer su nas dočekale strahovite dubioze i deficit o kojem uopće ne želim

govoriti koliko je bio 2011. Kada bi se primjenjivala današnja metodologija, bio bi valjda 8 posto BDP-a". Dodavši da je to ogroman deficit, ustvrdio je da se sada on smiruje.

"Dužni smo 300 milijardi, uštedjet ćemo na uredskom priboru i najmu prostora"

No podaci ga oštro demantiraju – deficit divlja. Godine između 2009. i 2011. su bile krizne svugdje u svijetu, i znatan budžetski deficit su bilježile i države poput Njemačke. 2011. je Hrvatska zadnji put izvirila iz krize: dva tromjesečja za redom smo bilježili rast BDP-a od 0,7 %, a to se do danas nije ponovilo. Budžetski deficit iznosi nevjerojatnih 18,8 milijardi kuna za prošlu godinu – ili 5,7 % BDP-a, gotovo dvostruko više od maastrichtskih kriterija koji nalažu deficit od najviše 3 % BDP-a i ukupni javni dug ne veći od 60 % BDP-a. Danas primarni deficit ne bilježi čak ni Grčka! Porast deficita, jasno, ne može biti naslijeđen, jer ako trošite svake godine sve više a privređujete sve manje, ne računajući kamate na stari dug, onda je to nesposobnost ove vlade. Usto, on smatra da vlada dobro radi jer se dug građana smanjuje (obzirom da ne mogu dizati nove kredite). No, privatni dugovi građana su njihov privatni problem, a javni dug države je problem Vlade, iako to Milanović tako ne vidi! Odnosno, javni dug ne vidi kao svoj problem, niti kao problem uopće. U rujnu 2013. Premijer Milanović poručio je javnosti da će ekonomska situacija iduće godine biti bolja i najavio da će vlada kroz tri godine smanjiti proračunski deficit na 3 posto. "Imam lošu vijest za pesimiste, bit će bolje", rekao je tada.

Europska komisija je u veljači ove godine pak objavila izvješće prema kojemu je Hrvatska pala u petu kategoriju makroekonomske neravnoteže koje "zahtijevaju specifični monitoring i odlučnu političku akciju", s mogućnošću da u svibnju (ovaj mjesec, dakle) prijeđe u šestu, u kojoj su zemlje koje zahtijevaju aktiviranje Postupka za makroekonomske neravnoteže (EIP), odnosno izravnu intervenciju EU. No u vladi, izgleda, i dalje smatraju da je bitnije umiriti javnost komunističkim floskulama o tome kako "deficit nije veći od planiranog" i kako će se stvari riješiti tako što će pritegnuti direktore HAC-a i ACZ-a da manje troše (što podsjeća na jugoekonomiste osamdestih koji su nas uvjeravali da gubici privrede nisu veći od planiranih, i da je problem u tome što subjekti udruženog rada nisu ostvarili planirane rezultate – planirane prema potrebama budžeta a ne prema stvarnosti). Oni smatraju da će uštedjeti na smanjenju plaća u javnom sektoru, u kom već odavno vlada negativna selekcija i iz kog svi sposobni bježe zbog mizernih plaća, potom štednjom na uredskom priboru i računalima, najmu uredskog prostora koji će ograničiti na 11 eura po kvadratu, i objedinjavanjem suvišnih agencija. Pri čemu će vjerojatno agencija od 100 ljudi biti spojena s onom od 50, pa će ta nova uz deset novih ljudi za koordinaciju imati 160 ljudi. Sve su to očito vatrogasne mjere, produkt panike i nemanja plana i strategije. Vlada, kao krunu svog djelovanja, kani uvjeriti EU i da im ne računaju tri milijarde kuna koje su prebacili iz drugog u prvi mirovinski stup u budžetski deficit, iako je već kad je ta mjera bila u pripremi EK jasno rekla da tu mjeru neće priznati i da će te milijarde svejedno ući u deficit – EK gleda samo stvarne brojke, i ne obazire se na knjigovodstvena pretresanja iz praznog u šuplje. Ukratko, njima je i dalje stalo da prikažu manji deficit na papiru, umjesto da ga stvarno – smanje.

Željko Lovrinčević: "Vlada obmanjuje javnost preko jednog dijela kućnih novinara"

MH: "Grčić i Lalovac tvrde da će spasiti proračun tako što će ograničiti službena putovanja, davanja agencija za intelektualne usluge 2% iznosa osnovnih plaća, smanjit će se davanje za računala, kažu da su obavili razgovore s upravama gubitaških javnih poduzeća o smanjenju plaća i materijalnih rashoda, a vide i prostor u "smanjenju servisnog osoblja". Po njima, "bitan je fiskalni napor"; tvrde da će ubuduće unaprijed pitati Eurostat je li nešto deficit ili nije, da će mijenjati metodologiju upravljanja deficitom... upravljaju li oni uopće deficitom, imaju li ga uopće pod kontrolom?"

ŽL: Posljednje tri godine ova vlada je u prosjeku povećavala javni dug za 23 milijarde kuna godišnje. Milanović pita kakav bi dug bio 2011. da ga se obračunavalo ovom metodologijom. Po ovoj istoj metodologiji, javni dug je na kraju 2011. iznosio 62% BDP-a, s tim da je vlada gurnula u obračun za 2011. kompletnu sanaciju brodogradilišta, dakle dug koji se gomilao od sredine sedamdesetih godina. Ova vlada će

mandat završiti sa sto milijardi kuna novog duga, dakle s javnim dugom od oko 90 % BDP-a, ako i zanemarimo činjenicu da je 6 milijardi kuna prebačeno u drugi stup.

MH: Oni su do sad govorili da je deficit 12 milijardi, i da svi koji govore o 18 milijardi lažu, na kraju je ispalo da je ovogodišnji deficit zapravo gotovo 19 milijardi...

ŽL: Radi se o tome da Hrvatska svoje deficite potrpava u vanproračunske sustave kako bi ih prikrla, ali EU ide za čistom slikom. Iz tog razloga se događa da je javni dug rastao godišnje 23 milijarde u mandatu ove vlade, s tim da su imali i dio prihoda od privatizacije. Čak ni ovaj dug od 18,8 milijardi, izračunat po ESA 2010 metodologiji, nije cijeli javni dug, jer se izbjegava, kroz faktoring, uključivanje nekih stavki u javni dug, primjerice dijela dugova u zdravstvu.

“Hrvatska je potpuno izgubila kontrolu nad javnim financijama”

MH: Slušao sam danas Grčića i Lalovca kako govore o tome kako će izvršiti “dodatni pritisak na uprave” da krenu još snažnije u procesu restrukturiranja i kako to još uvijek nije dovoljno, o tome kako je donesena posebna odluka o “još snažnijoj posvećenosti uprava ovih poduzeća smanjenju deficita”, to sve skupa podsjeća na govore Milke Planinc i program stabilizacije i normalizacije iz osamdesetih?

ŽL: Većina mjera je na rashodnoj strani, no to nije dalo rezultata. Oni su izvukli dobiti iz javnih poduzeća kako bi smanjili deficit, što znači da su javna poduzeća ostala bez sredstava za investicije zbog povlačenja sredstava. Ključ je restrukturiranje javnih poduzeća, a oni u to kreću na kraju mandata, četiri ili pet mjeseci prije izbora! Jasno je da od toga neće biti ništa. Zašto u to nisu krenuli na početku mandata? Lalovac nas je otkad je ministar zadužio za još deset milijardi.

MH: Dojam je da oni krpaju rupe kroz koje kaplje, a ne krpaju one kroz koje cure milijarde?

ŽL: Curi na velikim sustavima, zdravstvo, mirovinski sustav. Javni dug iznosi 300 milijardi kuna, ušteda od deset milijuna kuna ovdje ili ondje nije nikakav faktor. Hrvatska je jedina zemlja u kojoj primarni deficit raste, a ne pada, čak i Grci lani imaju suficit primarnog proračuna. Hrvatska je u mandatu ove vlade potpuno izgubila kontrolu nad javnim financijama. U najgore vrijeme vladavine Ive Sanadera imali smo oko 3% primarnog suficita. Da Europska središnja banka nije uradila ovo s puštanjem likvidnosti, mi bi danas bili na kamatama od preko 7%, a tu dolazi do rušenja sustava.

Hrvatska Euro neće moći uvesti još bar 25 godina. HNB nema izlaznu strategiju, vezali sve za euro a eura neće biti!

“Živimo u posuđenom vremenu”

MH: Milanović kaže da su problemi naslijeđeni, spominje “dubioze”?

ŽL: 2011 izgleda kao izgubljeni san u usporedbi sa stanjem danas.

MH: Tada, u vrijeme velike krize, je i Njemačka imala deficit koliko se sjećam?

ŽL: Hrvatska je zaustavila pad ekonomije 2011. Od onda sve kreće naopako, raspada se cijeli sustav. Hrvatska je izgubila potencijal za cijelu generaciju rasta. Ona je, da se slikovito izrazim, brod koji pluta, još nije potonuo, ali više ne može ploviti jer je oštećen toliko da se ne može popraviti. Vlada govori o uštedama, no sve to što nude je zanemarivo u odnosu na razinu problema, to su deseci milijuna kuna. Vlada mora nešto poslati EK, ali to su toliko malene promjene, na dug od tristo milijardi oni su našli način kako uštedjeti deset milijuna.

Ključ su veliki državni sustavi i njihove reforme. Javne financije, summa summarum, su posve izmaknule kontroli, pitanje je postoji li uopće potencijal Hrvatske u srednjoročnom razdoblju. Živimo u posuđenom vremenu, vremenu Marija Draghija.

MH: Mrtvi smo, samo nam to još nitko nije rekao?

ŽL: Vrlo je vjerojatan bankrot javnih financija, a druga opcija je radikalno provođenje reformi ali ova vlada očito to ne može.

MH: Bi li javnost u Hrvatskoj takve reforme uopće prihvatila i podržala?

ŽL: Sve naše sudbine su vezane uz to. Bankarski sustav nema toliko koliko mi mislimo da ima, tek će uslijediti otrežnjenje, novca nema u mirovinskom, naša imovina ne vrijedi koliko mi mislimo da vrijedi.

MH: Milanović to ne zna, ili se samo pravi da ne zna? On se izgleda baš ne uzrujava oko javnih financija.

ŽL: Milanović sigurno to zna. Ionako ostavljaju HDZ-u situaciju bankrota pa se previše ne uzrujavaju. No, Hrvatska će svakako imati mogućnosti za još jedan pokušaj.

NAPAD NA BANKE

Vlada i Franak uvlače banke u politički ring zbog kampanje

Autor: Ljubica Gatarić

Milanović želio brz dogovor, a dobio tvrde pregovarače – banke i udrugu

Milanović i Livalić pomogli su dužnicima i stvorili dojam da mogu i trajno riješiti problem, a to im ne ide (Foto: Patrik Macek/PIXSELL)

Solira li ministar financija ili je dobio mig premijera Zorana Milanovića da napadne banke kako bi smanjio prostor za djelovanje raznoraznih udruga, jedno je od češćih pitanja koje se čuje ovih dana.

Banke su omiljena meta ministra Livalića, no ovtjedna serija kritika teško da se može gledati izvan političkog konteksta.

Lovrinović osniva stranku

– Bilo je očekivano da će nakon onako dobrog rezultata Ivana Sinčića na predsjedničkim izborima dugovi postati relevantna tema uoči parlamentarnih izbora, ne samo za nove stranke i pokrete nego i za vodeće političke stranke. Jako je bitno da se u napadima na banke ne prijede prihvatljiva granica – prokomentirao je sociolog Dragan Bačić najnovija zbivanja na političkoj pozornici.

Milanović je očekivao brzi dogovor banaka o konverziji kredita u švicarskim francima, no dobio je tvrdoglave pregovarače na obje strane – banke koje traže socijalne kriterije i Udrugu Franak koja ne odstupi ni milimetar od zahtjeva da im se krediti računaju po početnom tečaju. Pozivom "svim nezadovoljnim građanima" da im se pridruže na prosvjedu, navodeći pritom nezaposlene, zaposlene, nezadovoljne, Udruga Franak zakoračila je na političku pozornicu i prestala biti interesna organizacija.

Njihov savjetnik, profesor s Ekonomskog fakulteta Ivan Lovrinović već je najavio da će osnovati stranku i s njom izaći na parlamentarne izbore, a potpuno je jasno da će mu Udruga Franak biti glavna platforma

budući da je poznat samo u ekonomskim krugovima. Njegove kritike na račun banaka i HNB-a melem su za uši ljudima koji se žele riješiti valutne klauzule, no Lovrinović ima dosta oponenta među ekonomistima.

– Dužnici u francima nisu homogena skupina i pogrešno je vjerovati da se preko jednog interesnog pitanja može ostvariti politički angažman – kaže Bagić.

Ekonomistu Željku Lovrinčeviću sporna je i pozicija Vlade koja nema konkretna rješenja ni za franak ni za kamate pa nepotrebno uvlači banke i Hrvatsku narodnu banku na teren politike i predizborne kampanje.

Pridonijeli recesiji

– Ako nešto hoćeš od financijskog sektora, onda doneseš zakon, paziš da je u skladu s ustavom i tražiš od banaka da ga primijene. Ovo je popunjavanje prostora koje stvara nervozu i nepovjerenje u bankarski sustav – upozorava Lovrinčević.

Guverner Vujčić i same banke odšutjeli su najnovije kritike, svjesni da se u predizborno vrijeme pretjeruje sa svih strana, no rezultat svega toga još je manje kredita i sve zatvoreniji bankarski trezori.

– Ne želim se petljati u dnevno-politička prepucavanja, ali iz podataka koji su javno dostupni može se zaključiti da su banke pridonijele recesiji svojom politikom kamatnih stopa. Dok je trajala ekspanzija, poticali su zaduživanje, a kad je došla recesija, dizale su kamatne stope kako bi amortizirale gubitke koje su im stvorili loši krediti – ističe Maruška Vizek, analitičarka Ekonomskog instituta.

Ovaj tjedan prosvjedovala je i udruga Blokirani, no bez većeg odjeka jer se na skupu pojavilo samo tridesetak ljudi. Bitka se bježe i u sudnicama, a dosadašnje prvostupanjske presude pokazuju da su krediti u švicarskim francima podijelili i suce.

GDJE JE NAJBOLJE?

TOP 20 HRVATSKIH GRADOVA ZA ŽIVOT I POSLOVANJE Rezultati velikog istraživanja mogli bi vas iznenaditi

Autor: Gordana Grgas

Veličina nije važna, i jedan uspješan poduzetnik dovoljan je da se kvaliteta života u gradu poboljša, kaže šefica projekta Maruška Vizek

U ovogodišnjem Forbesovu izboru 20 najboljih hrvatskih gradova za život i poslovanje čak ih je 11 s Jadrana, a pobjednik je Split, koji je turizam posve obuzeo i blista, a prolazi i kroz poslovnu transformaciju.

Uz njega, jadranske perjanice su i Rovinj, Poreč, Rijeka, Dubrovnik, Solin, Pula, Šibenik, Zadar, Bakar i Novigrad. Drugo mjesto na listi drži Zagreb.

U izboru najboljih gradova u 2012. na ljestvici top 20 bilo je samo šest jadranskih gradova pa je promjena trenda očita. To je Forbes navelo na zaključak da je, uvjetno rečeno, jug bolji od hrvatskog sjevera, a turizam ima izravne pozitivne učinke i na društveni i na ekonomski život destinacije.

Ispali Opatija i Umag

Neki od gradova, poput Splita, Dubrovnika (ustrajno se penje na ljestvici, a očito mu godi status zvijezde serijala "Igra prijestolja"), Pule, Bakra i Novigrada, stalni su gosti na listi, a Poreč i Rovinj su u prethodnim izborima bili i proglašavani najboljim gradovima za život i poslovanje. S druge strane, tu su i debitanti - Zadar, Šibenik i Solin ove su godine prvi put ušli na popis najboljih, dok su s njega ispali Opatija i Umag.

Istraživanje obuhvaća svih 127 hrvatskih gradova, gdje živi malo više od tri milijuna stanovnika i posluje 80 tisuća poduzetnika. Forbesov tim za njihovo rangiranje prikuplja niz statističkih pokazatelja - od indikatora poslovne uspješnosti poduzetnika, preko podataka o izvršenju gradskih proračuna do pokazatelja kvalitete života u gradovima, što uključuje i kulturne aktivnosti, obrazovanje te, primjerice, prosječne neto plaće.

Finine indikatore uspješnosti poslovanja poduzetnika Forbes kombinira s onima državnog statističkog zavoda kako bi se dobili dodatni pokazatelji, poput broja zaposlenih te sklonosti poduzetništvu mjerenoj brojem poduzetnika na tisuću stanovnika, a uključeni su i podaci o ostvarenom robnom uvozu i izvozu gradova. Cilj je detektirati one u kojima poslovanje poduzetnika iskazuje najveći potencijal i propulzivnost.

Otpornost na krizu

Forbesov tim, koji predvodi istraživačica na Ekonomskom institutu u Zagrebu Maruška Vizek, boduje i apsolutne i relativne pokazatelje. To znači, primjerice, i ukupan iznos ostvarenih prihoda poduzetnika, kao i promjenu tih prihoda u 2013. u odnosu na prethodnu godinu. Boduje se i promjena pokazatelja u odnosu na 2008., kako bi se ocijenila otpornost gradova na krizu koja je tada izbila. Tako se rangiraju gradovi po tome koji su bili najmanje okrnuti recesijom.

Druga skupina pokazatelja, ona o gradskim proračunima, mjeri fiskalni kapacitet, efikasnost, zaduženost i ovisnost gradskih uprava o državnom proračunu. Boduje se i štedljivost gradskih uprava, promjena broja zaposlenih u njima, kao i izdašnost subvencioniranja lokalnih komunalnih poduzeća. Forbes boduje i izdatke poput onih za unapređenje stanovanja, za rekreaciju i kulturu te za zaštitu okoliša), što je izraženo po glavi stanovnika.

Pokazatelji kvalitete života u gradovima odnose se na kulturnu aktivnost gradova (broj kinopredstava, kulturno-umjetničkih društava, muzeja, kulturno-umjetničkih priredbi te broj sati emitiranog vlastitog radioprograma, kao pokazatelji kvalitete), dostupnost vrtića te primarnog i sekundarnog obrazovanja, vitalni indeks (broj živorođenih na sto umrlih) i indeks starenja gradova (udio stanovnika u dobi od 60 i više godina prema broju onih u dobi od 0 do 19 godina).

Nit vodilja

Budući da kvaliteta života, nesumnjivo, ovisi i o raspoloživom dohotku građana, u bodovanje smo uključili i pokazatelje Porezne uprave o prosječnoj neto plaći zaposlenih u pravnim osobama i obrtima te o prosječnoj mirovini te promjene u broju nezaposlenih osoba.

Kako naglašava Maruška Vizek, glavna nit vodilja izbora najboljih gradova nema nikakve veze s njihovom veličinom; premisa je da je jedan uspješan poduzetnik dovoljan da se kvaliteta života u gradu poboljša, a Forbesova top-lista je dokaz da je ta teza zaista istinita.

TOP 20 GRADOVA

1. Split (+)
2. Zagreb (0)
3. Rovinj (-)
4. Poreč (-)
5. Rijeka (0)
6. Dubrovnik (+)
7. Čakovec (+)
8. Solin (+)
9. Karlovac (+)
10. Pula (-)
11. V. Gorica (+)
12. Šibenik (+)
13. Sv. Nedjelja (-)
14. Varaždin (+)
15. Kastav (-)
16. Zadar (+)
17. Bakar (-)
18. Buzet (-)
19. Novigrad (-)
20. Samobor (-)

+ napredovali na listi

- pali na listi

0 ostali na istom

